

Paleografie

DIGITAL HUMANITIES PENTRU SURSELE FILOSOFICE MEDIEVALE

3. Sistemul de abrevieri

conf. dr. Mihai MAGA

Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
Masteratul de Filosofie Antică și Medievală

semestrul II, 2023–2024
HME2415/03

<https://www.dhcluj.ro/dhm/>

1 Tipuri de abreviere

- Semne convenționale
- Prescurtarea cuvintelor

2 Instrumente pentru descifrare

 Temă pentru acasă⁷

- Din cauza limitării spațiului de scris, copiii au inventat tehnici de abreviere a cuvintelor.
- Abrevierile diferă de la o perioadă istorică la alta, de la un teritoriu la altul, de la un context intelectual la altul, atât în ce privește semnele abrevierilor cât și cuvintele care sunt abreviate.

☞ **mr̃** = mater (jur., comm.), magister (univ. XIII), martyr (theol.), multipliciter (comm. XIII)

- Pentru a descifra abrevierile, trebuie să ținem cont de procedura abrevierii:
 - cuvintele foarte frecvente sunt cele mai abreviate, deseori cu semne convenționale asemănătoare literelor
 - celelalte cuvinte sunt deseori abreviate pentru scurtarea lor, folosind semne convenționale și proceduri de prescurtare

Semnele convenționale înlocuiesc o succesiune de sunete

- uneori aceeași abreviere poate sta pentru mai multe succesiuni omofone de sunete
- unele semne corespund unor cuvinte întregi, dar pot fi folosite și în interiorul unui alt cuvânt

Cele mai comune semne de abreviere: (tilda) nazalizare m/n

	que/quae		per/par-	 / 	et	 / 	est
	que/quae		pre/prae-		in/im-		non
	quod		pro		sed/secundum		esse
	qui		pri		de		vel
	quo		ergo		igitur		modo
	-que/quem		-bus		-rum		-ir/-er
	cum/con-		-et/-m		-us		-ur
	hic		haec		hoc		

Cuvintele mai lungi sau mai frecvente se abreviază prin suprimarea unor litere, care poate fi de două feluri:

- suspensie (doar primele litere sunt scrise, ultimele sunt înlocuite de un semn)
- contracție (se scrie doar începutul și sfârșitul, se omit litere de la mijloc)

Suprimarea poate fi marcată prin:

- tildă (atenție! tilda poate fi și nazalizare)

āīa (anima) **rō** (ratio) **cā** (causa) **hñt** (habent)

- exponent la sfârșit

po^a (potentia) **a^a** (alia) **ph^{ci}** (physici) **cor^{is}** (corporis)

- deasupra cuvântului

n̄ (natura) **p̄t̄⁹** (posterius) **ex^ema** (extrema)

- omisiune (unele litere pot fi omise când cuvântul e ușor de intuit)

lba (substantia) **qo** (quaestio) **Io.** (Iohannes)

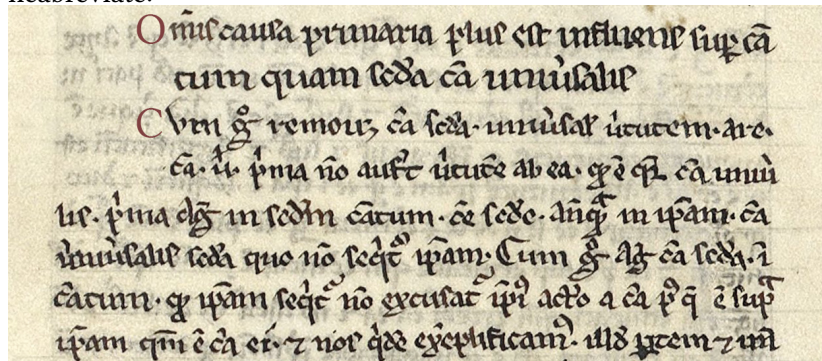
Pentru a reconstitui cuvântul, trebuie să se găsească un cuvânt existent în latină care corespunde sunetelor scrise sau abreviate și care se obține prin minimul de expandări de la o formă cunoscută. (**rōle** (~~rationabile~~) (rationale))

 nu toate cuvintele posibile sunt conținute în dicționare

 dicționarele acoperă mai multe domenii și limbi, atenție la folosirea specifică textului transcris

Identificați 10 abrevieri în manuscrisul următor și transcrieți-le neabreviate:

Paris, Bibliothèque nationale de France, Latin 3237, f. 53r (primul sfert al sec. XIII)

PSEUDO-ARISTOTELES, *Liber de causis*

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.